

ИСТОРИЯ НА СЪЮЗА НА БЪЛГАРСКИТЕ ХИМИЦИ. I. БЪЛГАРСКО ХИМИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО И СПИСАНИЕ „ХИМИЯ И ИНДУСТРИЯ“ – ИЗБРАНИ ДОКУМЕНТИ*

Найден НАЙДЕНОВ
Съюз на химиците в България

Резюме. През 2011 г. се навършват 110 години от основаването на Българското химическо дружество, преобразувано през 1924 г. в Съюз на българските химици. В тази поредица от статии, подготвени от инж. Найден Найденев, секретар на Съюза на химиците в България, се представя колекция от автентични документи, представящи историята на организираното движение на българската химическа колегия и тяхното професионално, научно и научно-методично списание „Химия и индустрия“. В тези документи се намират имената на цяла плеяда български химици, чиято дейност е от значение за химията, индустрията и образованието. Повечето от тези хора днес са незаслужено забравени и точно в Международната година на химията — 2011 г., изчистването на техните имена от праха на забравата е уместно и необходимо.

Keywords: Bulgarian Chemical Society, Chemistry & Industry, history

* *Посвещава се на 110 годишнина от първото българско химическо дружество и Международната година на химията — 2011*

През м. януари 1901 г. химиците от Софийския университет Пенчо Райков, Георги Колушки, Никола Добрев и Петър Тишков подемат инициативата за създаване на първото българско химическо дружество като професионална организация на българските химици. Те изработват проекто-устава на дружеството. Учредителното събрание е проведено на 24 февруари 1901 г., като е приет уставът, а за председател на дружеството е избран проф. Пенчо Райков — професор по органична химия в Софийския университет, подпредседател е Г. Колушки и секретар-касиер — П. Щърбанов.

21 години по-късно Българското химическо дружество започва да издава списанието „Химия и индустрия“. В заседанието си на 1.IV.1924 г., то приема решение да свика първия химически конгрес, който се провежда 5 — 8 юни с.г., когато химиците в България се обединяват в Съюз на българските химици. Списанието е едно от първите научно-технически списания, издавано в масов тираж — до 2500 броя, в 10 книжки годишно и е търсено не само от химиците, но и от ученици, студенти и специалисти с различни професии. В него е отразяван и съюзният живот в продължение на десетки години.

В поредица от статии на страниците на българското научно-методическо списание „Химия“ ще бъдат представени автентични документи, които жалонират развитието на организираното движение на българските химици. Тези данни могат да се ползват за анализи и оценки за ролята и приноса на българските химици за научно-техническото и икономическото развитие на България, а така също могат да бъдат генератор на идеи за бъдеща дейност и инициативи на съвременното поколение български химици.

Физико-математическият факултет на Софийския университет — първи дом на българските химици (около 1920 г.)

Програмни думи¹⁾

Преди 22 години в скромната химическа аудитория на нашия университет се организира и заживя Българското химическо дружество. Броят на неговите членове беше първоначално малък и дейността му тиха и скромна. Но с течение на времето броят на членовете на Българското химическо дружество нарасна и в неговата организация влязоха като клонове химически дружества, основани в някои градове в България. Успоредно с това растяха нуждите на дружеството и неговата дейност. То взе участие в уреждането на много институти, засягащи химията и нейните приложения и каза не веднъж обосноваването си дума по много въпроси от своята компетентност.

В днешните времена, когато родината ни преживява тежко стопанска, културна и морална криза, Българското химическо дружество реши да започне редактирането на дружествено списание. Вземайки това решение, дружеството ни се ръководи от искреното желание да даде своята дан за правилното решаване на спорните въпроси, които тежките времена създадоха. Целите, към които се стреми списанието са следните:

1. Да задоволи духовните нужди на членовете си и не членове химици, на близки до химията специалисти и на любители на химията

Да се работи върху тази цел днес има много по-голям смисъл, отколкото всеки друг път, и то не само за това, защото една голяма част от членовете на Българското химическо дружество не живеят в София, и следователно нямат възможност да участват в неговия интелектуален живот, но и поради следното. Днес набавянето на чуждестранни вестници, списания и книги е съпроводено с много по-големи трудности отколкото по-рано. Вследствие на това, голяма част от българските химици, не можейки да опресняват знанията си от чужди източници, рискуват да останат назад от времето си, защото нашата специална химична литература е твърде недостатъчна да задоволи техните духовни нужди. А изискванията на живота спрямо нашите химици днес са много по-големи отколкото всеки друг път. Днес животът налага на нашия химик в производството и стопанския живот по-голямо участие в общия интелектуален живот в страната.

За постигане на тази цел в списанието „Химия и индустрия“ ще бъдат публикувани статии и съобщения от всички области на химичната наука и практика. То ще се старее да запознае четците си не само с различните теоретични въпроси, които занимават умовете на съвременните химици, но и с разнообразни практически въпроси, които възникват в чуждия и наш живот и от чието правилно поставяне и разрешаване зависи в голяма степен благоустройството на една държава.

2. Да работи за извоюване на достойно място на българския химик в нашия живот

Поради много причини българският химик не играе в нашия живот тази роля, която играят химиците в по-напредналите в културно и индустриално отношение страни. Неговото участие в развитието на родната индустрия е слабо и не добре урегулирано. Той е изоставен на заден план пред чуждестранеца химик. Вследствие на това се получава следната печална действителност в критични за родината ни времена, чужденците напускат страната ни и нашата страна остава без ръководители.

Химиците в нашите митници са онеправдани. Тях ги третират като обикновени митнически чиновници, при всичко че тяхната работа е тъй важна и тъй тежка и изисква толкова специална подготовка.

Химиците в държавните и общинските лаборатории са също така онеправдани. На тях се отричат права, които са изцяло техни и тези им права се дават без всякакво основание на лекари, аптекари и пр. Самите лаборатории са организирани по начин, щото ползата от тях да не бъде достатъчно ефективна.

Най лошо е положението на химика в частната практика. Нему са отнети със закон и правилници права, които са единствено негови. Нему не се позволява да търгува, да работи и да произвежда чисто химични съединения, елементи и препарати, за която работа той е единствено компетентен и пр.

Тези аномалии в урегулиране положението на химика в нашия живот се отразяват пакостно не само върху интересите на специалистите химици. Несравнимо по-голяма е вредата, която понася от това цялата държава. Защото безспорно е, че когато се дадат чужди права в ръцете на хора, които са неподготвени, много хубави инициативи се насочват в крив и фалшив път. А известно е, че химичните знания са специални знания, владееенето на които често не е по силите на химик с общо химическо образование, а камо ли нехимик.

Българското химическо дружество и списанието му „Химия и индустрия“ ще се стараят със статии, обяснения, позиви и наставления да премахнат тези абсурдни аномалии в нашия живот.

3. Да съдейства за насаждане на родна химическа индустрия и за създаване на правилни отношения и връзки между индустриалци и химици

В България има наченки от химична индустрия; но в тази девствена област има още много да се работи и твори. България притежава много природни и национални богатства, които трябва да се разработват и обла-

городят с помощта на химията. В нейната земя има много руди, каменни въглища и др., които, разработени химично, би се обърнали в ценни материали; много от земеделските артикули, които се произвеждат у нас биха могли да станат сурови материали за много още химични фабрични заведения и пр. Това трябва да стане в интереса на общата родина. В противен случай ние ще бъдем вечни роби на напредналите в индустриално отношение държави. Те ще вземат сурови материали от нас и ще ни ги връщат в преработено състояние, но скъпо и прескъпо; а във времена на политически и военни катастрофи България ще бъде обирана, както в недалечното минало; тя ще бъде лишена от най-необходимото за нейната защита и за нейното съществуване.

За да се постигне бързо и правилно развитие на нашата химична индустрия е необходима наличността на много условия. Едно от немаловажните условия за постигане на тази цел е създаването на рационални отношения между химици и индустриалци.

Индустриалното развитие на по-напредналите от нас държави показва, че до неотдавна химичната индустрия се е развивала почти независимо от другите отрасли на човешкото познание. Тогава тя е била в зависимост почти изключително от материалните условия, т.е. дадена химична индустрия се е развивала по-интензивно там, където са се намирали или набавяли суровите продукти, нужни за нейното съществуване и гдето техническите условия са били по-благоприятни за това. Тогава хегемония в химичната индустрия е държала Франция, поета после от Англия.

Но от втората половина на 19 век химичната индустрия почва да се насажда бързо и планомерно в Германия и скоро тази държава зае неоспорвано от никого първо място в това отношение. На какво се дължи този бърз и неочакван успех на химичната индустрия в Германия?

Както бе споменато, много са условията, от които зависи индустриалното развитие на една страна. Германия е богата на солници, минерални руди, каменни въглища и др. насъщни условия за химична индустрия; германския народ притежава ценни качества за създаване на силна индустрия; германската държава знаеше да цени високо наличността на една силна национална химична индустрия и я подкрепяше много умело и пр. Всичко това са условия, които безспорно допринесоха за създаването на една силна химична индустрия в Германия, но това не е всичко. Безспорен е фактът, че германската химична индустрия стои в паралел с разцвета на химията в Германия.

През 19. век химията си сви едно много удобно гнездо в Германия. Там тя намери много и силни представители, които заработиха с голямо увлечение за нейното развитие. За доказателство на това е достатъчно да спо-

менем имената на Wöhler, Bunsen, Liebig, Kolb, Wislicenus, Mayer, Bayer, Fischer, Ostwald и пр. И пр. Не ще съмнение, че през същото време химията се развиваше и в други културни държави и там тя намери видни представители. Но специфичното в развитието на химията в Германия се състоеше не само в това, че германските химици се отдадоха не само на чиста наука, но и че не забравиха връзките си с живота.

Между химическата наука и индустрия в Германия се създадоха о време разумни връзки; представителите на химията и на химическата индустрия о време разбраха, че те взаимно трябва да се допълват, за да могат да разчитат на успех. Индустриалци щедро подкрепяха хората на науката, а последните щедро се отплащаха на индустрията със своите открития, подобрения на методи, нововъведения и пр. Индустриалните заведения станаха не само място за производство, но и за научно творчество. В тях работиха много химици, които подобряваха и усъвършенстваха методите за производство и даваха сили на химичната индустрия.

Няколко числа ще дадат идея за това ценно сътрудничество. В 1900 г. в Badische Anilin und Sodafabrik са работили повече от 200 химика; в Aktien Gesellschaft für Anilinfabrikation — 100 химика; в Farbenfabrik vorm Fr. Bayer — повече от 150 химика; в Farbwerke vorm Meister Lucius und Brunning — повече от 150 химика и пр. И пр. Но с това не се изчерпва сътрудничеството между хората на науката и практиката в Германия. Химиците от германските университети също от близо следят развитието и нуждите на химичната индустрия и индустриалците високо ценят техните упътвания и съвети.

Благодарение на това сътрудничество германската химична индустрия се разви с непоколебима мощ; благодарение на същото сътрудничество днес е ясно за всички, че съществуването на една жизнеспособна химична индустрия е немислимо без активното съдействие на химици. Неразумен е, казва Марслен Бертло, теоретикът, който би се затворил в егоистичната изолираност на своите лични системи като си дава вид, че презира непрестанните приложения на науката към цивилизацията, богатствата и щастието на хората!

Неразумен е не по-малко практикът, който би се задоволил с познанията на своите деди и би се оставил във възхищение на техните традиционни и консервативни похвати, като отказва да разшири и преобразува прийомите на своята индустрия по начин, щото да я държи постоянно в течението на най-новите и изтънчени теории.

За нас е повече от ясно, че България не може да развие нито в количествено, нито дори в качествено отношение такава химична индустрия, каквато съществува в Германия; но за нас е още по-ясно, че химична индуст-

рия трябва да се насади и развие в България, и при нейното създаване и организиране е грех да не се има предвид добрия пример на Германия.

Списанието на Българското химическо дружество ще употреби всичките си усилия за създаване на такива отношения между българските химици и индустриалци, които отговарят на добре разбраните интереси на двете страни. За тази цел то ще дава статии и съобщения от всички области на химичната индустрия и предимно в областта на тези химични индустрии, които са застъпени у нас; ще се стреми да посочва за развитието на какви химични индустрии са благоприятни условията в България; ще отбелязва и рецензира по-важните съчинения по различните области на химичната индустрия; ще посредничи за опазване на взаимните нужди на българските химици и индустриалци и пр.

Тези са в едри черти задачите, върху разрешението на които се залавя да работни списанието „Химия и индустрия“. Ние не си правим илюзия, че решението на тези задачи е лесно, че то може да се очаква в скоро време; и това още повече ни убеждава в нуждата да се работи в тази посока. За разрешение на трудните задачи ние разчитаме на съдействие както от страна на нашите химици, тъй и от страна на нашите индустриалци. Вярваме, че ще получим това съдействие, защото сме убедени, че вършим една твърде полезна работа за културния и стопански живот на нашата родина.

София, 18.06.1922 г.

От Редакционния комитет

Правилник на списание „Химия и индустрия“⁽²⁾

1. От м. септември 1922 г. започва редактирането. Издържа се от приходи и ресурси на дружеството.

2. Размер — минимум 2 коли, максимум — 3, 10 броя годишно — ежемесечно без юни и юли.

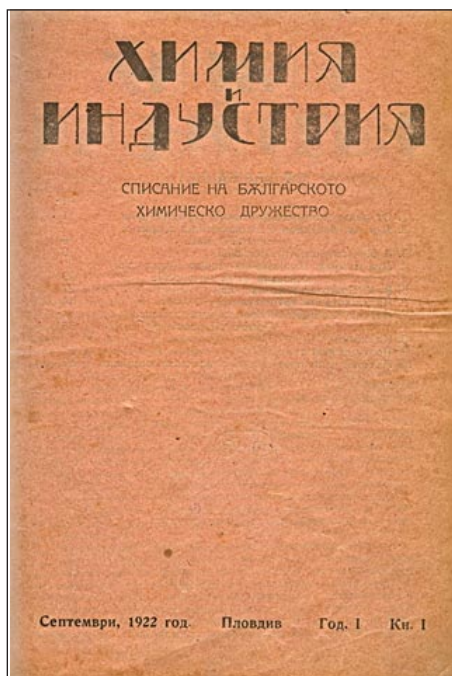
3. Списанието има: а) научен отдел; б) научни съобщения и реферати; в) съобщения из приложната химия; г) професионален отдел и г) отзиви.

4. Статиите са не по-дълги от 12 страници. Хонорари по 300 лв. за кола за оригинални и 200 лв. за кола за преводни.

5. Редактира се от редакционен комитет от 6 души и 1/3 от тях се преизбират всяка година.

6. Редакционният съвет избира: председател — събира и подрежда статиите и свиква редакционния комитет; отговорник за отпечатване, коригиране и експедиране на списанието (получава хонорар — за корекция на кола — 50 лв.); отговорник за събиране на абонамента и плащане на хонорара (получава хонорар — за експедиция на книжка — 50 лв.); на счетоводителя се плаща 100 — 150 лв./месец.

7. Сметките се контролират от контролна комисия от 2 души.
8. В края на годината се прави финансов отчет.
9. Редакционният комитет се отчита на годишното събрание на дружеството.
10. В началото на годината редакционният комитет получава аванс от дружеството от 20 000 лв., който се връща от приходите.
11. Излишните приходи се заделят във фонд.
12. Годишният абонамент за членове, студенти и ученици е 60 лв. и за не членове 80 лв.
13. Правилникът се приема и изменя от събранието на дружеството, на което присъстват най-малко 1/2 от живущите в София членове.

Сп. „Химия и индустрия“, год I, кн. 1 (1922)

Отчет на Българското химическо дружество за 1921/1922 г.³⁾

Отбелязва се 21-годишнина от основаването на дружеството. В края на отчетната година има 181 отчетени членове, един клон в Пловдив с 14 отчетени членове и 14 благодетелни членове, редовно отчетени са 139 членове.

През отчетната година научната дейност на дружеството е много слаба. Четени са само 4 научни реферати: от д.р Ас. Златаров — „Зреене и гниене на съестни продукти“, М. Николов — „Розовата култура и розовото масло в България“, М. Димитров — „Доказване на йодатни йони в присъствието на хлоратни, броматни и пр. йони“ и Ив. Трифонов — „Изследвания върху перазотната киселина.

Вниманието е било насочено върху организационните и професионални въпроси и главно върху проектозакона за народното здраве.

Членовете на Дружеството се оплакват, че са откъснати от дейността на дружеството и настояват да се издава дружествен орган.

За сближаване членовете на дружеството се решава да се организира литературно-музикална вечеринка. Индустриалци дават предмети, организира се лотария и се събира чист приход от 10 900 лв.

Приходите на дружеството са: наличност на 29.X.1921 г. 26 020,86 лв.; субсидия от Министерството на народното просвещение $2 \times 6000 = 12\ 000$ лв.; от вечеринка и лотария — 10 372 лв. и от лихви 1407,33 лв. или общо 54 354,99 лв.

Разходите на дружеството са: по редовни документи — 1794,38 лв. и аванс за списанието или общо 15094,38 лв. и наличност на 15.XI.1922 г. — 39 260,61 лв., от които в касата — 7,63 лв., в Кооперативната банка — 19 266,28 лв и в Спестовна каса — 19 936,70 лв.

Предложено е да се направи статистика на химиците в България като за целта се попълни картон с данни за име и презиме, месторождение, възраст, къде и кога е завършил специалното си образование къде и с какво се занимава.

До всички химици в България⁴⁾

Драги колеги,

Нашият живот се развива и попрището в него става все по-широко и по-важно. До неотдавна учителството беше почти единственото поприще на химика. Днес химици са необходими за митници, за градски и държавни лаборатории, за индустриални предприятия и пр. У нас се създаде индустрия, макар и в по-голямата си част да не е чисто химическа, но предполага и налага химически контрол; а скоро ще се създаде и чисто химическа индустрия, която ще ангажира други химици.

Освен това откриват се и се развиват и други поприща за химика, например химическият контрол на храните по необходимост трябва да се разшири и се разширява. В митниците химикът е необходим и положението му все повече се затвърдява. В съществуващите и проектираните опитни стан-

ции химикът ще има да играе немаловажна роля. В учебното ни дело участието на химиците също не е маловажно и постепенно се засилва, но най-важна ще да е ролята, която химиците играят и ще играят за засилване стопанската мощ на родината ни.

В интереса на държавата и на химиците е, щото уреждането на всички начинания, в които химикът е необходим, да става с негово участие. Обаче в действителност в повечето случаи това не става така. Една голяма част от нашите химици не живеят в София и нямат възможност да следят от близко и да участват в развитието на химическото дело. От друга страна често уреждането на начинания, за които химикът е необходим, се подема от други професии, без да се подири или чуе мнението на химика. Вследствие на това се разрешават неправилно, едностранчиво или против интересите на химиците и на работата. Срещу това положение трябва да се действа с най-голяма енергия. То може да се оправдае до известна степен до миналото, но днес, когато в България има не по-малко от 500 химици и когато благосъстоянието на родината ни е в значителна зависимост от правилното поставяне и разрешение на химически въпроси, търпението на това аномално положение е престъпление.

Пита се какво да се направи за премахване на злото? Миналият опит показва, че усилията на отделни химици и сравнително малко групи химици са недостатъчни за премахване на аномалията. Налага се срещу тях да се организира една по-голяма колективна сила.

Водено от желание да допринесе за правилното поставяне и разрешение на химически въпроси и да помогне за повдигане на материалните и духовни интереси на химиците в България, Българското химическо дружество в София, в заседанието си на 26.XII.1923 г. избра една комисия, на която възложи да подготви в близко бъдеще и свикването на един конгрес от химици.

Избраната комисия, обсъждайки поставената ѝ задача, дойде до заключение, че свикването на конгрес трябва да се предшества от едно поздравено организиране на всички химици в България, защото няма нужда да се доказва, че за да може една организация да разчита на придобивки, тя трябва преди всичко да бъде силна. За жалост организацията на химиците още не може да се нарече силна. Наистина Българското химическо дружество брои повече от 200 члена в София и провинцията. Освен това в някои градове се създадоха клонове на това дружество, обаче направеното по отношение на организирането на химиците е все още малко в сравнение с това, което може и трябва да се направи.

Според чл. 5 от Устава на Българското химическо дружество в София „в места с повече от 5 дружествени члена могат да се образуват от послед-

ните местни клонове на Българското химическо дружество“. Местният клон си избира представител или настоятелство, които представляват клона пред дружеството. А в чл. 3 от същия Устав е казано: „Редовни членове на дружеството могат да бъдат химици от коя да е специалност, а също фармацевти, естественици, физици, лекари, минни инженери и агрономи, които са работили или работят в областта на химията.“

Значи, Уставът на Българското химическо дружество дава възможност да се създаде една по-стегната организация на всички химици в България, или да се постави начало на създаване на един съюз на химици. А тъй като създаването на тази организация е предусловие за свикване на проектирания конгрес, то комисията апелира към всички химици в България да помогнат за организиране на първия химически конгрес. За тази цел от тях се иска да се запишат за членове на Българското химическо дружество в София, ако не се такива, а в градове, където има до 5 химици, да се организират в клонове на същото дружество. За направеното в това направление да се съобщи веднага на председателя на химическото дружество в София (Университета).

Ако интересът, който ще проявят колегите спрямо организацията и конгреса на химиците бъде достатъчно голям, комисията възнамерява да свика конгреса в София през м. май или през летните месеци и то в общи черти в следния дневен ред:

1. Реферат върху последните придобивки на химията;
2. Изработване на Устав на Съюза на българските химици;
3. Изработване на Правилник за конгреса;
4. Отчет на настоятелството, редакционния комитет и контролната комисия на Българското химическо дружество;
5. Реферат върху методика на химията с пробна лекция;
6. Реферати, разисквания и резолюции по въпросите: а) контрол върху хранителните и питейни продукти; б) химическата индустрия в България; в) митническото дело в България; г) опитните земеделски станции.
7. Разни.

Комисията се надява, че всички химици в България ще положат максимум усилия за успешното и навременно организиране на първия конгрес на химиците.

Подробности за датата на конгреса, избора на делегати, участие на други химици, пътувания и пр. ще бъдат съобщени след като се види, че условията за неговото свикване са наредели.

Членове на комисията: З. Караогланов, Л. Йоцов, Ил. Цонев, Р. Матев, Ю. Митков, Б. Бонев.

До всички химици в България⁵⁾

Драги колеги,

Българското химическо дружество в София, в заседанието си на 1.IV.1924 г., реши окончателно свикването на първия химически конгрес и определи за негови дати 5, 6, 7 и 8 юни т.г. Повод да вземе това решение дружеството намери в насърчителните резултати в позива ни, печатан в книжка 4 на списанието „Химия и индустрия“. Прочие от конгреса ни делят само 40 дни. Това време ние всички сме длъжни да използваме най-целесъобразно за доброто организиране на конгрес и правилното поставяне и разрешение на неговите задачи. Защото конгресът ще бъде огледало за химиците в България. Там ще се види до колко колективният дух у нас е нараснал и до колко ние сме способни за общи дела, целящи успехи на родината, развитието на специалността ни и нашето общо благо.

Има още химици в България, които се отнасят равнодушно към идеята за свикване на конгрес и организиране на химиците. На тях ние дължим да кажем, че са достойни за съдбата си. Нека тези господа не забравят, че имат задължения към обществото и че е престъпление да се стои със скръстени ръце във времена, когато нашата колективна работа е необходима.

Погледнете какво става у нас. Страната ни прави усилия да се индустриализира, но слепешком дири своя път. Тя рядко прибегва до компетентността на българския химик, защото ние не проявяваме достатъчно активна намеса в тези начинания. Нас не ни знаят в собствената ни страна и поради това не ни вярват. Ние виждаме това и ни е мъчно, но направихме ли нужното, за да изменим това положение?

Но не е само индустрията, с която поддържаеме слаб контакт. Същото важи и по отношение дейността ни за организиране службата на държавните химици. Държавата рядко е прибегвала до помощта на химици при организиране на техния труд и използване на техните познания. Резултатите от това са налице. Ето и някои от тях. Учителят е принуден да преподава химия по лоши програми, изработени от неспециалисти; фалшификация на храни и напитки се шири, защото съществуващите химически лаборатории не са добре организирани и развити и защото законът, който урежда тази материя, е пълен с недостатъци; в опитното земеделско дело химикът е поставен зад сцената, за да върши там най-важната работа, но да не се вижда неговия образ; на химиците е забранено да търгуват със собствените си произведения, на тях не е позволено да отварят дрогерии, да продават химикали и пр.

Ясно е, че посочените аномалии, и още много не посочени такива, трябва да се премахнат и че това ще бъде от полза както на химиците, тъй и на добре разбраните интереси на обществото. Пита се кой ще трябва да стори това? — Ние ще изпаднем в много печално положение, ако и в бъде-

ще предоставим съдбата си в чужди ръце. Не, това няма да стане! Колективният български химически ум е, който трябва да премахне въпросните аномалии и той ще ги премахне. Но за тази цел той трябва да се организира. Конгресът е крайна необходимост.

У нас има широко поле за творческа химическа работа. Нам предстоят обширни проучвания и използвания на минералните богатства, с които ни е надарила природата. Нашите земеделски химически артикули трябва да се изучат химически, тяхното производство трябва да се подобри, индустриите, които се градят върху тях, трябва грижливо да се опознаят, за да стане възможно пълно и разумно използване на суровите материали и обработката им в ценни продукти. Като земеделска страна ние имаме всички възможности да станем експортъори на масла, консервирани храни, лакове и пр., а в действителност ние внасяме тези артикули от странство и понасяме тежка стопанска криза. Свещен дълг на българския химик е да помогне за облекчение на тежката криза, която преживява родината ни, а той може да стори това и трябва да го стори.

В нашите училища химията се изучава в повечето случаи книжно, без възможност да се правят най-необходимите химически опити, а още по-малка възможност да се извършват тези опити от самите ученици. Такова изучаване на химията оставя в главите на учениците само смътни понятия, ползата от които е проблематична. Това трябва да се поправи!

За да може да се постигне нещо в тези различни химически поприща, необходимо е: на химика да се гарантира сносно материално положение, да му се дадат сгодни лаборатории, да се поддържа буден неговия професионален дух, да се опресняват неговите специални познания, да се създават широки връзки между химици и индустриалци и пр. Постигането на всичко това не е по силите на отделни личности. То може да бъде плод само на дружна, организирана и колективна дейност на всички български химици, а такава колективна дейност ще стане възможна, само когато се организира Съюз на българските химици, който е крайната цел на предстоящия пръв химически конгрес.

Дневният ред на конгреса е:

1. Приветствена реч. Значение и задачи на конгреса — от д.-р Асен Златаров.
2. Нови придобивки в химията. Реферат от проф. З. Караогланов.
3. Изработване на съюзен устав и правилника за конгреса.
4. Върху преподаването на химията. Реферат от Ив. Томов. Пробна лекция по химия, от Д. Бояджиев.
5. Реферат, разисквания и резолюции по въпросите: а) контрол върху храните и напитките и други общоупотребяеми предмети (Ил. Цонев);

б) митническото дело в България; в) химическата индустрия в България (Л. Йоцов); г) опитните земеделски станции (М. Стефанова).

6. Разни.

7. Екскурзии.

Конгресът е преди всичко учредителен, затова в него могат да участват всички организирани и неорганизиращи химици в България.

Конгресът ще има за главна задача да постави целите и средствата на бъдещия химически съюз и да начертае неговата организация. При разрешаването на тази най-важна задача трябва да вземат участие всички химици в България. Те ще трябва да обмислят в дружествата си, или по единично, проектоустава, който ще бъде напечатан в сп. „Химия и индустрия“.

Не по-малко важни ще бъдат рефератите върху химическата индустрия в България, върху химическия контрол на храните, напитките и пр., върху митническото дело и опитните земеделски станции. С тези реферати и разискванията, които ще станат по тях, ще се турне начало на една програма от искания, които Съюзът на химиците ще си постави за цел да реализира в близко бъдеще.

Рефератът върху преподаването на химията ще даде възможност на колегите да се изкажат върху преподаването на химията и подобренията, които трябва да се направят. Най-после, с реферата върху някои подобрения в химията се цели да се освежат знанията на конгресистите по някои съвременни химически въпроси.

Както бе споменато, конгресът ще се състои на 5, 6, 7 и 8 юни т.г. в София. За неговото организиране са избрани няколко комисии. Една от тях ще се погрижи да настани в квартири тези колеги от провинцията, които имат нужда от това, друга комисия ще уреди няколко научни екскурзии в химически фабрики в София и близките околности.

За всички участващи в конгреса химици е издействано да пътуват по държавните железници с намаление 50 %, а за държавните химици и тези в индустриалните заведения е издействан отпуск от 4 до 10 юни.

В заключение главната комисия по организирането на конгреса моли всички колеги от провинцията, които ще участват в конгреса, да съобщят това на представителя на квартирната комисия г. Ст. Матеев, бул. Скобелев № 9, най-късно до май н.г.

Това писмо се изпраща до всички химици, чийто адреси са познати на комисията. Нека всеки се постарее да го разпространи между познатите си колеги.

Прочие, всички на конгрес!

Членове на комисията: З. Караогланов, Л. Йоцов, Ил. Цонев, Р. Матев, Ю. Митков, Е. Бонев, М. Стефанова.

БЕЛЕЖКИ

1. *Химия и индустрия* **1**, 1-5 (1922).
2. *Химия и индустрия* **1**, 104-105 (1922).
3. Протокол № 8/15.XI.1922 г. *Химия и индустрия* **1**, 184-186 (1923).
4. *Химия и индустрия* **2**, 194-196 (1924).
5. *Химия и индустрия* **2**, 187-190 (1924).

HISTORY OF THE UNION OF BULGARIAN CHEMISTS. I. BULGARIAN CHEMICAL SOCIETY AND ITS JOURNAL „CHEMISTRY AND INDUSTRY“ – SELECTED DOCUMENTS

Abstract. In 2011 we celebrate 110 years since founding of the Bulgarian Chemical Society, reorganized in 1924 in the Union of the Bulgarian Chemists. In a series of articles, compiled by Eng. Nayden Naydenov, secretary of the Union of Chemists in Bulgaria, a collection of authentic documents sketching the history of the organized movement of the Bulgarian chemists, is presented. Most of these papers were published in the Bulgarian journal „Chemistry & Industry“. In those documents are the names of a whole host of Bulgarian chemists, whose professional activity is of an importance for the chemical industry and education. Most of these people are now undeservedly forgotten, and just in the International Year of Chemistry – 2011, clearing their names of the dust of oblivion is desirable and relevant.

✉ **Eng. Nayden Naydenov,**
Union of the Chemists in Bulgaria
108, Georgi Rakovski Blvd.
1000 Sofia, BULGARIA
<http://www.unionchem.org>
E-Mail: chem.@fnts-bg.org